

Левицький Віталій
доктор історичних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Vitalii Levytskyi
Doctor of Sciences (History), Docent
Associate Professor of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ STATE REGULATION OF BUSINESS ACTIVITIES

В Україні постійно відбуваються процеси у сфері правового регулювання підприємницької діяльності, що є формою впорядкування суспільних відносин для регламентації діяльності учасників цих відносин згідно до норм права. Тому ефективне правове регулювання підприємництва є важливим пріоритетом завдань держави, яка, при застосовуванні всебічних заходів регулювання, впливає на створення сприятливих умов для розвитку бізнесу в інтересах держави і суспільства.

Економічні функції державного регулювання підприємницької діяльності полягають у забезпеченні суспільних і державних потреб, пріоритетів соціально-економічного розвитку, формуванні державного бюджету, забезпеченні оборони і безпеки держави, реалізації свободи підприємництва і конкуренції, захисті навколишнього середовища та користуванні природними ресурсами, забезпеченні зайнятості населення, забезпеченні захисту від недобросовісної конкуренції та монополізму, створення сприятливих умов при здійсненні іноземного інвестування, дотримання принципів зовнішньоекономічної діяльності [1, С. 37].

Держава провадить регулювання підприємницької діяльності через:

- законодавче забезпечення свободи конкуренції, захист споживачів від проявів недобросовісної монополізму та конкуренції у всіх сферах підприємницької діяльності;
- фінансово-кредитну та податкову політику, яка включає встановлення ставок податків і відсотків за державні кредити, ціни та правила ціноутворення, валютний курс податкові пільги, розмір економічних санкцій;
- визначення соціальних норм діяльності підприємства, за якими підприємець зобов'язаний забезпечити відповідні умови праці, оплату праці не нижче встановленого мінімального рівня, охорону праці, а також соціальне й медичне страхування та соціальне забезпечення;
- залучення підприємців до виконання різноманітних науково-технічних та економічних державних та регіональних програм;
- укладання договорів на виконання робіт та здійснення послуг для державних потреб;
- встановлення екологічних норм і нормативів [2, С. 90].

Особливість державного регулювання в більшості випадків розкривається через категорію «діяльність». Тому державне регулювання підприємницької діяльності є управлінською діяльністю держави в особі визначених уповноважених органів, яка спрямована на упорядкування економічних відносин у сфері підприємництва з метою захисту приватних і публічних інтересів їх учасників. При характеристиці державного впливу у сфері підприємницької діяльності разом із поняттям «державне регулювання» часто використовують такі подібні категорії, як «державне управління» і «державна політика». У науковій юридичній літературі існує декілька підходів щодо трактування співвідношення між поняттями «державне управління» та «державне регулювання». Деякі автори розділяють ці поняття, інші трансформують державне управління у державне регулювання або

включають державне управління до ширшого поняття державного регулювання, деякі групи науковців визнають державне регулювання частиною державного управління [1, С. 37].

Методи державного регулювання базуються на використанні ряду інструментів та засобів (регуляторів або важелів) державного регулювання. Відмінність між ними полягає у тому, що інструмент є комплексним знаряддям для досягнення поставленої мети, який може впливати на підприємництво лише опосередковано і має першочергове значення для органів державного управління, а засіб є конкретним способом дії, який є необхідною умовою для реалізації мети з регулювання розвитку підприємництва [2, С. 90].

Пріоритетність державного регулювання та підтримки малого та середнього підприємництва в інформаційному суспільстві обумовлює необхідність переходу від прямої адміністративної підтримки до формування сприятливого соціального та економічного середовища для удосконалення інструментів та механізмів сприяння розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва. Як показує зарубіжний досвід, найбільш сприятливими та гнучкими для впроваджень інноваційно-новітніх та науково-технічних досягнень є малі підприємства. Однак їх питома вага у створенні ВВП в Україні значно менша, ніж у країнах із розвинутою ринковою економікою. Подолати цю проблему держава може через:

- використання виробничого потенціалу підприємств на умовах лізингу, що дасть можливість підприємницьким структурам мінімізувати витрати на придбання основного капіталу, а можливість внесення частки майна підприємств у їх установчий капітал або надання його в господарське управління підприємницьких структур збільшить їхню заставну стійкість та спроможність;

- спрямування частини засобів, одержаних від приватизації державного майна, на розвиток матеріально-технічної бази підприємництва;

- розробку та впровадження механізму передачі виробничим підприємствам малого бізнесу виробничих потужностей та площ, насамперед тих, що звільняються у процесі реорганізації, банкрутства та ліквідації підприємств;

- сприяння процесу формування розвинутого ринку нерухомості.

Міжнародний досвід державного регулювання підприємництва свідчить, що у країнах ЄС історично державне регулювання прогресувало від повної його індіферентності до нинішньої ситуації безпосереднього регулювання економіки та підприємницької діяльності. Вагомим елементом регулювання у країнах ЄС є система державного прогнозування, програмування та коротко- і середньострокового планування. У Франції держава здійснює індикативне планування, а визначений обсяг державної власності та її участь у фінансовій сфері є важливим аспектом його ефективності. Шведська модель планування розвитку підприємництва передбачає поєднання інтересів уряду, монополій, профспілок і планових комісій у процесі програмування розвитку національної економіки. Програмування базується на збиранні інформації, перевірці реалістичності прогнозів і проектів із погляду використання національного доходу на споживання та заощадження. У Нідерландах короткострокове планування розвитку виглядає як комбінація державних бюджетів, щорічних поточних програм й економічного прогнозування, причому уряд під час планування впливає на економіку через поширення інформації для приватного сектору, що допомагає йому скоординувати свої дії. Економічна політика Бельгії застосовує такі важелі регулювання, як державні кредити та гарантії, податкові пільги та інвестиційні стимули, а також почала застосовуватися система державного планування розвитку економіки. В Італії важливу роль держава надає регулюванню діяльності підприємств, у яких безпосередньо або опосередковано має контрольний інтерес. Вона впливає на транспорт, банківську справу, комунікації, машинобудування, енергетику через використання державного інвестування та програми допомоги [3, С. 165].

Отже, державне регулювання підприємницької діяльності охоплює специфічну діяльність щодо встановлення юридичних норм та засобів їх реалізації, а також діяльність безпосередніх учасників відносин – держави та суб'єктів підприємництва. Відтак державне

регулювання підприємництва – це комплексна категорія, яку можна охарактеризувати як вплив держави на відносини в сфері реалізації права на підприємницьку діяльність, яка здійснюється через систему юридичних засобів, форм, способів та методів для їхнього увідповіднення з потребами підприємництва. Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва є одним з пріоритетних завдань державної політики. Проте зусилля держави, що докладаються, складна зараз в Україні, не надають належного ефекту, а подекуди, навпаки, завдають труднощів у роботі як господарюючих суб'єктів через часті зміни нормативно-правової бази, а також з причин відсутності ґрунтовних економічних розрахунків і безсистемності у ході прийняття рішень. Це стосується насамперед системи державного регулювання ціноутворення, оподаткування, зовнішньоекономічної діяльності.

Перелік використаних джерел:

1. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 424 с.
2. Безугла Л. С. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. № 6. 2011. С. 89-92.
3. Прокопець Л.В. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Випуск 1-1 (44) 2018. С. 162-166.

УДК 330

Любінська Ольга

студентка групи ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Винник Тетяна

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olha Liubinska

student of the group PFm-51

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Tetiana Vynnyk

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

THE ROLE OF FOREIGN INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Війна в Україні поглибила негативні тенденції в економіці, спричинені пандемією COVID-19. Оскільки бізнес є одним з найважливіших важелів збереження та зміцнення економіки, основний акцент держава робить саме на нього, максимально стимулюючи його функціонувати так, як до війни. Як відомо, для забезпечення безперебійної діяльності підприємств потрібні не лише трудові та матеріальні ресурси, а й фінансові, одним із ефективних способів залучення яких є інвестиції.